

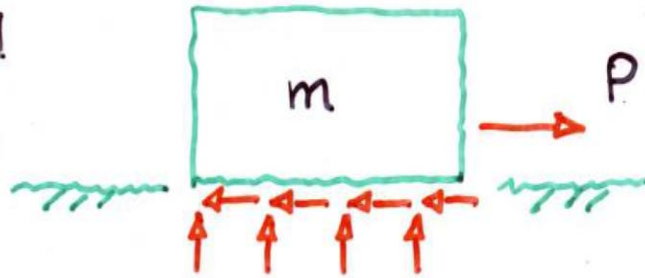
Föreläsningsspass 10:

* Friktion

Avsnitt i kursboken: 4.1

COULOMB-FRIKTION

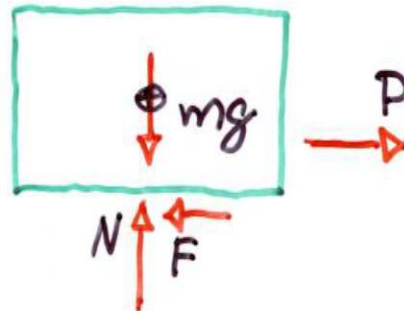
Kloss med
massa m

(torr
friktion)

Ytstrukturen hos de båda kontakt-
ytorna ger fördelade tangentiella
krafter som motverkar P .

Resultanter o
friläggning:

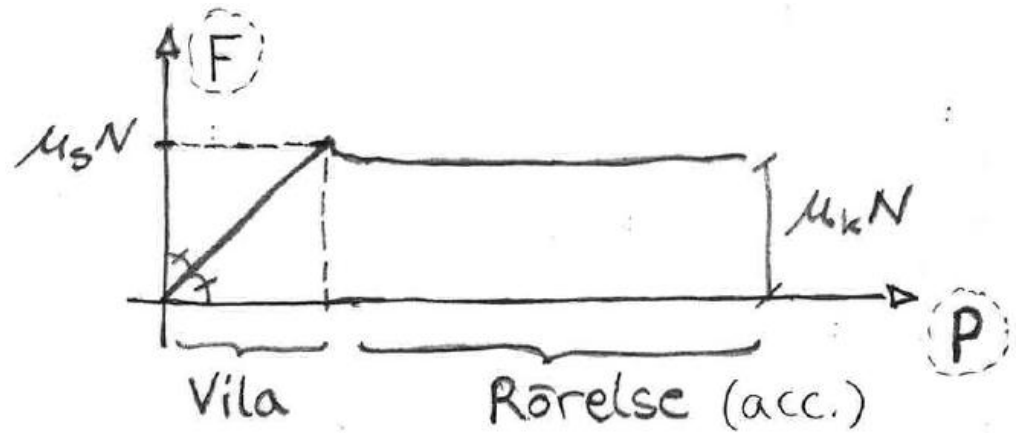
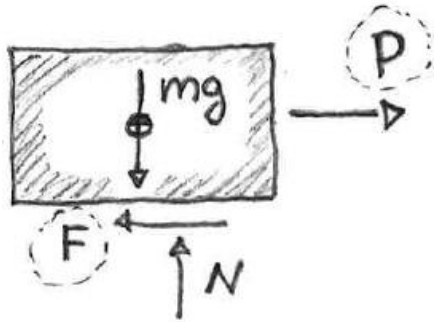
Jämvikt:
$$\begin{cases} F = P \\ N = mg \end{cases}$$

COULOMB-FRIKTION forts....

För kontaktytor med givna material och ytstrukturer:

- * Friktionskraften F vid glidning är oberoende av kontaktytans area.
- * F vid glidning är proportionell mot N dvs $\frac{F}{N} = \text{konst.}$
- * F är störst strax innan glidning och sjunker till ett konstant (nästan hastighetsoberoende) värde vid glidning.

FRIKTIONSVILLKOR:

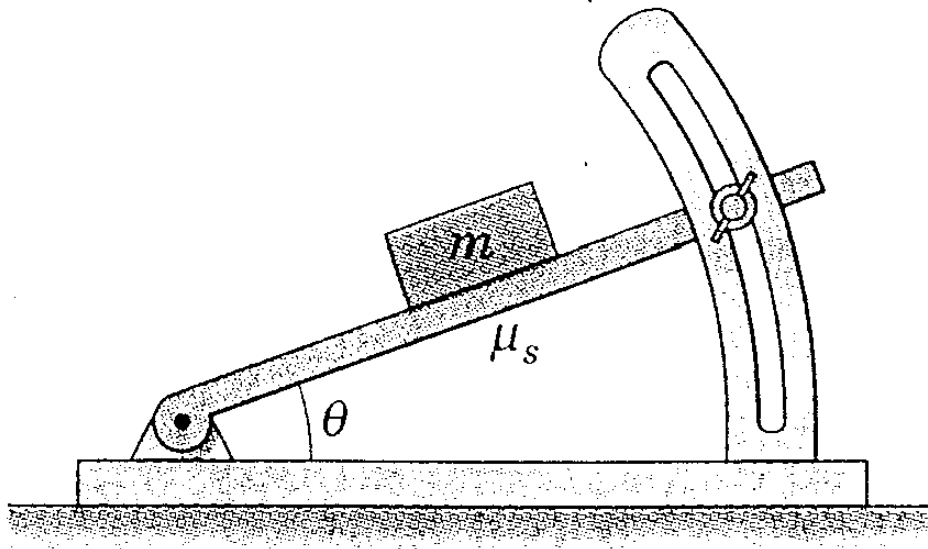

Allmänna friktionsvillkor:

- I) $|F| \leq \mu_s N$ vila
- II) $F = \mu_s N$ på gränsen till rörelse
- III) $F = \mu_k N$ rörelse

Anm. Då II och III används krävs att F ges rätt riktning i frilägningen.

Ex. Mätning av friktionskoefficient

Visa att $\mu_s = \tan \theta_{max}$

TYPISKA VÄRDEN PÅ FRIKTIONSTAL

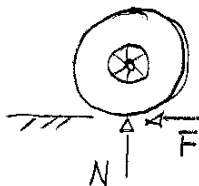
Boken s. 152:

Tabell 4.1.1

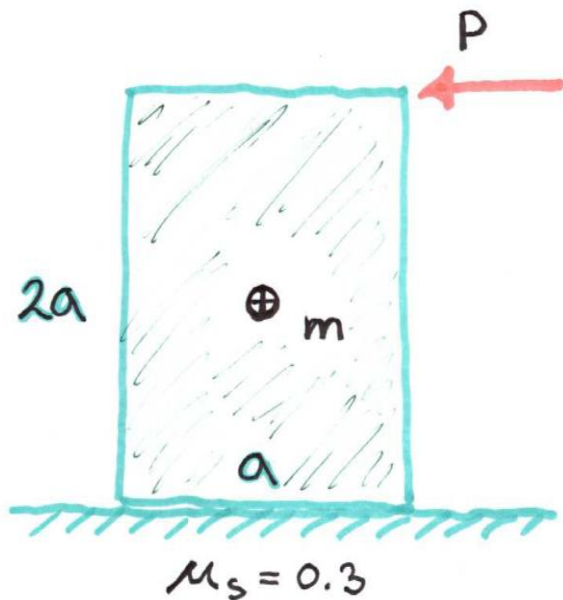
	μ_s	μ_k
stål/stål	0,1–0,3	0,03–0,25
metall/trä	0,5–0,7	0,2–0,5
läder/metall	0,3–0,6	0,18–0,25
bromsbelag/gjutjärn	0,4	0,3
hampa (rep)/metall	0,3	0,2
teflon/teflon	0,04	0,04
gummi/metall	0,4	0,3
gummi/asfalt *	0,7–1,0	0,5–0,8

Anm.

* Låsingsfria bromsar utnyttjar skillnaden i μ_s och μ_k

Ex. Användning av friktionsvillkor

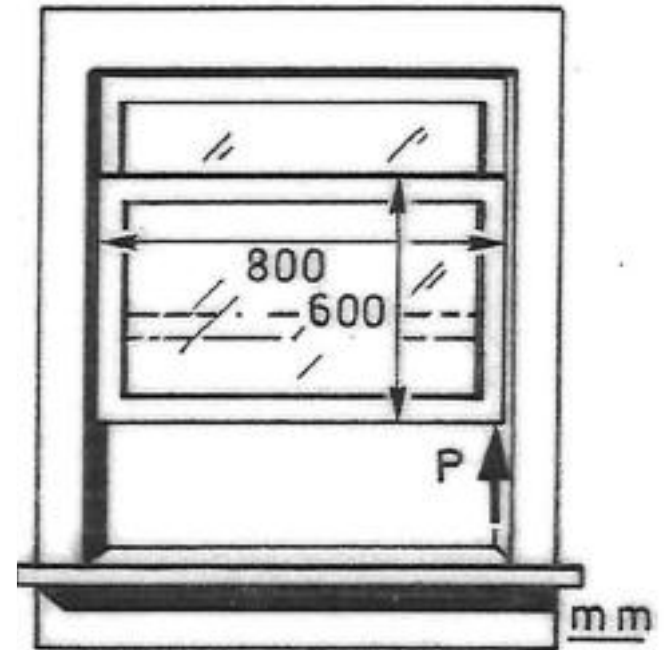
En låda med massan m påverkas av en kraft P .

Tippar eller glider lådan då kraften ökar ?

Ex. Friktion - "självhämning"

Fönstret, som har massan $m = 4 \text{ kg}$, öppnas genom att skjutas uppåt. Dess bredd är obetydligt mindre än fönsterramens.

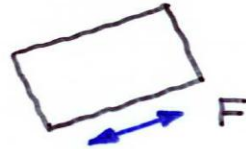
- Hur stort får glidfriktionstalet μ högst vara för att fönstret skall kunna skjutas uppåt med en kraft P i ena kanten?
- Hur stor blir kraften om $\mu = 0.3$?
- Hur stor blir kraften om $\mu = 0.6$?

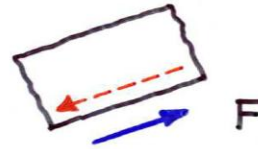
BERÄKNINGSGÅNG FRIKTION:

* Frilägg kroppen

vila

- en godtycklig riktning på F kan antas
- $F < \mu_s N$

rörelse eller på gränsen till rörelse

- F ska vara motriktad rörelsen (tendensen till rörelse) i kontaktytan
- $F = \mu_k N$ eller $F = \mu_s N$

* Jämviktsekv. och friktionsvillkor

$$(\rightarrow) \sum F_x = 0$$

$$(\uparrow) \sum F_y = 0$$

$$(\curvearrowright) \sum M_A = 0$$

$$F = \mu_k N \text{ eller } F = \mu_s N$$

- 3 ekv. om $F < \mu_s N$ (kontrollera $F < \mu_s N$!)
- 4 ekv. om $F = \mu_k N$ eller $F = \mu_s N$